

Asia: VN/1007/2019

Lausuntopyyntö Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän mietinnöstä

1. Sääntöjen vähimmäissisällön keventäminen ja uuden yhdistyksen sääntöjen kirjoittamista helpottavat olettamasäännökset – yhdistyslain 8, 10 b, 23, 24, 35, 38, 38 a, 39 a ja 40 §

Työryhmän ehdottamien uusien olettomasääntöjen perusteella, jollei säännöissä toisin määrätä:

- jäsenmaksua voidaan periä yhdistyksen kokouksen päätöksellä
- hallituksen jäseniä 3-7; hallituksen jäsenten, tilin/toiminnantarkastajan toimikausi päättyy ja uusi kausi alkaa valinnasta päättävän yhdistyksen kokouksen päättyessä
- tilikausi on kalenterivuosi
- henkilövalinnat tehdään, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään varsinaisessa yhdistyksen kokouksessa 6 kk kuluessa tilikauden päättymisestä
- kirjallinen kutsu yhdistyksen kokoukseen jäsenille 2 viikkoa ennen kokousta
- purkautuvan yhdistyksen jäljelle jäävä omaisuus on käytettävä yhdistyksen tarkoituksen edistämiseen purkamisesta päättävän kokouksen määräämällä tavalla.

Uudet olettomasäännöt perustuvat yhdistysten nykyiseen sääntökäytäntöön (mm. Patentti- ja rekisterihallituksen mallisäännöt, järjestöjen sääntömallit), joita suurin osa uusista yhdistyksistä käyttää. Tarkoitus on, ettei uusista olettomasäännöistä seuraa muutoksia vanhoille yhdistyksille.

Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

Maanmittauslaitoksella ei varsinaisesti ole kantaa esitettyjen olettomasääntöjen sisällyttämiseen lakiin, siis puolesta tai vastaan. Näin ollen valinta voisi olla ”Ei kantaa”. Tosin mainittujen olettomasääntöjen sisällyttämistä lakiin on perusteltu kohtalaisen laajasti työryhmän mietinnössä ja perustelut vaikuttavat harkituilta (s. 125 – 128). Maanmittauslaitos kuitenkin katsoo, että tässä yhteydessä on perusteltua lausua tarkemmin olettomasäännöstä, joka koskee yhdistyksen kokouksen koolle kutsumista. Olettomasäännön ottaminen lakiin ei sinällään tunnu ongelmalliselta,

mutta lakiin, eli voimassa olevaan yhdistyslain 24 §:ään, tässä yhteydessä ehdotettuun ilmaisuun ”kirjallinen kokouskutsu” olisi perusteltua esittää parannusehdotus. Maanmittauslaitoksen ehdotus tältä osin perusteluiksi on seuraava.

Lähtökohtaisesti Maanmittauslaitoksella ei ole kantaa siihen, olisiko yhdistyslakiin aihetta ottaa mukaan ehdotetun kaltaisia olettamasaäntöjä. Jos tällaisia kuitenkin lakiin otetaan, Maanmittauslaitos esittää, että kokouskutsua koskevaan yhdistyslain 24 §:ään ehdotettua sanamuotoa vielä eräiltä osin harkittaisiin. Työryhmä ehdottaa säännöstä nyt muutettavaksi niin, että siihen, muun ohella, lisättäisiin virke: ”Kirjallinen kokouskutsu on lähetettävä jokaiselle jäsenelle, joka on ilmoittanut sähköpostiosoitteen tai muun tietoliikenneyhteyden kutsun toimittamista varten tai jonka postiosoite on yhdistyksen tiedossa.”

Säännöskohtaisissa perusteluissa asiasta lausutaan seuraavasti (sivu 173):

”Ehdotuksen mukaan kutsu yhdistyksen kokoukseen olisi lähetettävä kirjallisesti. Sähköpostilla tai muuten sähköisesti lähetetty kutsu täyttäisi kirjallisen kokouskutsun vaatimuksen ja sitä voitaisiin ehdotuksen mukaan käyttää, jos jäsen on ilmoittanut sähköpostiosoitteensa tai muun sähköisen yhteystietonsa yhdistykselle.”

Maanmittauslaitos kiinnittää huomiota käsitteen ”kirjallisesti” käyttöön ehdotetun säännöksen yhteydessä. Lainsäädännössä tätä käsitettä on perinteisesti käytetty käsitteen ”suullisesti” vastakohtana niin, että sopimus tai jokin muu toimi on tullut tehdä paperia tai jotakin muuta vastaavaa fyysistä alustaa hyväksi käyttäen. Kumpikin vaatimus, sekä ”suullinen” että ”kirjallinen”, pitää luonnollisesti sisällään sen, että kysymys on kielellisistä tavoista ilmaista asia. Kutsun ”kirjallisuudella” ei kuitenkaan yleisesti ottaen lainsäädännössä viitata pelkästään vain siihen, että kysymyksen on oltava kirjoitetusta kielestä eli

tekstistä, vaan nimenomaan siihen, että tuon tekstin edellytetään olevan paperilla tai muulla vastaavalla fyysisellä alustalla.

Tietotekniikka ja digitalisaatio on tuonut tähän rinnalle sähköisen alustan, jolla sopimusta tai muuta toimea koskeva kirjoitettu teksti voi yhä useammin olla. Mutta kuten Maanmittauslaitos edellä toteaa, ”kirjallisuudella” ei lainsäädännössä yleensä tarkoiteta pelkästään kirjoitettua kieltä eli tekstiä, vaan tämän lisäksi vaatimusta perinteisestä

paperiasiakirjasta. Tämän vuoksi sähköinen alusta, eli sähköinen muoto, on lähtökohtaisesti erotettu erikseen ilmaistuksi kolmanneksi muodoksi ”suullisen” ja ”kirjallisen” muodon rinnalle. Lainsäädännössä ”suullisella” on tarkoitettu ”puhuttua tekstiä”, ”kirjallisella” puolestaan paperille ”kirjoitettua tekstiä” ja ”sähköisellä” sähköiselle alustalle ”kirjoitettua tekstiä”.

Tämän vuoksi lainsäädäntöön sisältyviä useita ”kirjallista” muotoa koskevia muutosäännöksiä ei sellaisenaan voida tulkita niin, että ne tarkoittaisivat myös sähköiselle alustalle kirjoitettua sopimusta tai muuta tekstiä. Näissä säännöksissä ”kirjallinen” tarkoittaa nimenomaan paperiasiakirjaa ja sille ”kirjoitettua tekstiä”. Jotta lakiin sisältyvä vaatimus ”kirjallisesti” voidaan täyttää myös sähköiselle alustalle

kirjoitetulla tekstillä, eli ”sähköisesti”, tähän on esimerkiksi sopimusten osalta tarvittu erityinen kirjallisen ja sähköisen muodon rinnastava, ja rinnastuksen edellytyksistä säättävä, yleissäännös. Se sisältyy nykyisin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014)

181 §:ään.

Ehdotetussa yhdistyslain 24 §:n uudessa virkkeessä käsitettä ”kirjallisesti” on kuitenkin käytetty edellä kuvatusta poikkeavalla tavalla. Säännöksessä määrätään, että ”(k)irjallinen kokouskutsu on lähetettävä ...jäsenelle, joka on ilmoittanut sähköpostiosoitteen tai muun tietoliikenneyhteyden...tai jonka postiosoite on yhdistyksen tiedossa”. Näin ollen ”kirjallisella” ymmärretään säännöksessä kirjoitettua kieltä eli tekstiä, riippumatta siitä, minkälaisella alustalla teksti on. Kirjallisella tarkoitetaan siis mm. sähköpostiin suoraan kirjoitettua kutsua.

Näyttäisi siltä, että säännöksessä sivuutetaan kokonaan sähköisen muodon käsite ja yleistetään kirjallisen muodon käsite koskemaan kaikkea kirjoitetussa muodossa olevaa kieltä, riippumatta siitä, onko sen alustana paperiasiakirja tai tekninen tietoaalusta.

Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, olisiko lainsäädännön johdonmukaisuuden kannalta edelleen perusteltua, että käsitettä ”kirjallinen” ei sekoitettaisi käsitteen ”sähköinen” kanssa säännöksessä ehdotetulla tavalla. Monin paikoin muualla lainsäädännössä ilmaisua

”kirjallinen” joka tapauksessa edelleen tulkitaan edellä Maanmittauslaitoksen kuvaamalla tavalla. Myös yhdistyslakiin sisältyy vanhastaan erinäisiin säännöksiin kirjallista muotoa koskevia vaatimuksia. Niidenkin osalta lienee selvänä lähtökohtana, että käsitteen ”kirjallinen” sisältöä ei voida tulkita samalla tavalla kuin nyt ehdotetussa 24 §:ssä olisi, kirjallisen kokouskutsun yhteydessä, tarkoitettu. ”Kirjallisesti” ei tällaisissa säännöksissä tarkoita mille tahansa alustalle ”kirjoitettua tekstiä” vaan paperiasiakirjaa ja sille kirjoitettua tekstiä.

Maanmittauslaitos korostaa, että on sinällään perusteltua mahdollistaa myös sähköinen kutsu yhdistyksen kokoukseen. Kirjallinen ja sähköinen kokouskutsu on näin ollen perusteltua rinnastaa ehdotetussa olettamasäännöksessä. Rinnastusta ei Maanmittauslaitoksen käsityksen mukaan tulisi kuitenkaan toteuttaa ehdotetulla tavalla käsitteen ”kirjallinen” vakiintuneen merkityssisällön hämärtämisen kautta. Säännöksen alkuosa voisi tämän vuoksi kuulua: ”Yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta. Kokouskutsu voi olla kirjallinen tai sähköinen. Kokouskutsu on lähetettävä...”.

Lisäksi Maanmittauslaitos kiinnittää huomiota siihen, että säännöksessä säännellään, että kokouskutsu on lähetettävä myös sellaiselle jäsenelle, joka on ilmoittanut yhdistykselle

sähköpostiosoitteen asemesta ”...muun tietoliikenneyhteyden kutsun toimittamista varten...”. Perusteluissa (s. 173) kirjoitetaan, että kutsu voidaan lähettää sähköpostilla tai ”muuten sähköisesti”, jos ”jäsen on ilmoittanut sähköpostiosoitteensa tai ”muun sähköisen yhteystietonsa yhdistykselle.”

Sähköisestä kutsusta perusteluissa käsitellään tämän jälkeen pelkästään sähköpostitse tapahtuvaa ilmoittamista ja todetaan mm., että ”(k)okouskutsun toimittaminen postitse tai sähköpostilla on yleisimmin yhdistyskäytännössä omaksuttu tapa...”. Sitä ei avata, mikä tuo

”muu tietoliikenneyhteys” voisi olla ja mitä ”muuten sähköisesti” voisi tarkoittaa. Sinällään se, että tällaisesta muustakin sähköisestä yhteydestä ja toimittamistavasta lakitekstissä mainitaan, on perusteltua teknologianeutraliteetin ja tulevan teknisen kehityksen ennustamattomuuden vuoksi. Maanmittauslaitos esittää kuitenkin harkittavaksi, pitäisikö asiaa myös tarkemmin avata perusteluissa mainituilta osin. Voiko yhdistyksen jäsen esimerkiksi odottaa saavansa kokouskutsun tekstiviestillä, jos hän on ilmoittanut puhelinnumeronsa yhdistykselle? Entä voiko lähes pelkästään verkossa toimiva yhdistys toimittaa kokouskutsun jollekin verkkoalustalle, jos säännöissä ei ole muuta mainittu ja jos jäsenellä on käyttäjätunnukset tuolle alustalle?

2. Jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteesta nimenomainen säännös – yhdistyslain 10 a §

Työryhmä ehdottaa yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä yhdenvertaisuusperiaatteesta, joka selventää nykyisin suurelta osin sääntelemättömän periaatteen soveltamista yhdistyksissä. Ehdotuksen soveltamisala on huomattavasti suppeampi kuin muissa yhteisömuodoissa eikä periaatetta sovelleta yhtä tarkasti kuin muissa yhteisömuodoissa. Ehdotuksella selvennetään jäsenten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen erot ja yhtäläisyydet muiden yhteisölakien, perustuslain ja hallintolainsäädännön yhdenvertaisuusperiaatteisiin ja yhdenvertaisuussäätelyyn.

Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja -keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Ei kantaa

Perustelut

Maanmittauslaitoksessa nähdään, että tässä kysymys ei ole yhdenvertaisuudesta sinällään vaan siitä, tarvitaanko siitä esitetyn tyyppinen nimenomainen säännös yhdistyslakiin. Työryhmässä ja sidosryhmissä asiasta on ollut erilaisia näkemyksiä.

3. Sallitaan 100% verkkokokoukset perinteisen yhdistyksen kokouksen tai valtuutettujen kokouksen vaihtoehtona – yhdistyslain 17 §:n 2 momentti

Verkkokokous perustuisi aina yhdityksen sääntöihin ja jäsenten käytössä olisi kaikki perinteistä kokousta vastaavat osallistumiskeinot (”teknologia-neutraali” kokousmääritelmä, käytännössä yleensä reaaliaikainen osallistuminen). Hallitus vastaisi tarvittavista kokousjärjestelyistä.

Perustelut

Maanmittauslaitos toteaa ensiksi, että Suomessa yhdistyksillä on merkittävä rooli yhteiskunnan eri alueilla. Kuten työryhmän mietinnössä lausutaan, rekisteröityjä yhdistyksiä on maassamme yli 106.000 kappaletta (mietintö s. 17). Yhdistyksillä on myös merkittävässä määrin kiinteistövarallisuutta. Yhdistykset omistavat myös lukuisia osakehuoneistoja. Yhdistyksillä on näin ollen merkittävä rooli myös kiinteistöjen ja osakehuoneistojen vaihdannassa. Ne toimivat sekä kiinteistöjen että osakehuoneistojen ostajina ja myyjinä.

Kiinteistöihin ja osakehuoneistoihin kohdistuvien saantojen kirjaamisesta vastaavana viranomaisena Maanmittauslaitos joutuu säännöllisesti arvioimaan yhdistysten edustamista kiinteistötransaktioissa. Tässä yhteydessä joudutaan lisäksi arvioimaan niitä päätöksiä, joita yhdistyksissä transaktioihin liittyen tehdään. Osakehuoneistorekisterin käytön lisääntyessä tämä toiminta laajenee myös osakehuoneistoja koskeviin transaktioihin.

Tästä näkökulmasta Maanmittauslaitos korostaa erityisesti oikeusvarmuuden merkitystä yhdistysten kokousmenettelyssä. Päätettäessä kiinteistöjen ja myös osakehuoneistojen luovutuksista, tai miksi ei myös ostamisesta, on tärkeää, että päätöksenteon muodot eivät itsessään sisällä oikeudenloukkauksia tai riitoja lisääviä tekijöitä. Kiinteistöjen luovutuksista päätetään säännönmukaisesti yhdistyksen kokouksessa. Muutoin luovutuksista ja ostamisesta voidaan päättää usein lisäksi hallituksen kokouksissa. Vaatimukset luotettavalle päätöksenteolle kohdistuvat siis näihin molempiin tahoihin.

Eryteisesti on huomattava, että kysymys ei ole pelkästään yhdistyksen jäsenten keskinäisestä asemasta ja heidän oikeuksistaan. Kysymys on sopimuskumppaneiden oikeusasemasta sanotuissa, merkittävässä oikeustoimissa. Lisäksi kysymys on kirjaamisviranomaisen ylläpitämän rekisterin luotettavuudesta.

Sen lisäksi, että päätöksentekomenettelyn tulee itsessään täyttää oikeusvarmuuden vaatimukset, tärkeää on myös se, että kolmannet tahot, näiden mukana kirjaamisviranomaisen, voivat aina luotettavasti todentaa päätökset ja niiden laillisuuden tuohon päätöksentekoon liittyvillä dokumenteilla.

Edellä mainittuun nähden kokonaan ilman fyysistä kokouspaikkaa pidettävät yhdistyksen kokoukset (verkkokokoukset) ovat merkittävä muutos sekä yhdistystoiminnan että myös kirjaamisviranomaisen toimivan Maanmittauslaitoksen kannalta. Maanmittauslaitos kannattaa muutosta sellaisena, kuin myös työryhmä ehdottaa, eli että verkkokokoukset ovat mahdollisia, mutta että tällaisten kokousten pitäminen edellyttää, että niistä on yhdistyksen säännöissä määrätty. Digitalisaation edetessä verkkokokousten pitämismahdollisuutta ei Maanmittauslaitoksen käsityksen mukaan tule kokonaan sulkea pois.

Kun verkkokokousten pitomahdollisuutta koskevan määräyksen ottaminen sääntöihin samalla edellyttää, että merkittävä enemmistö jäsenistä kannattaa asiaa (sääntömuutoksen edellyttämä määräenemmistövaatimus), tämä vähentää riskiä siitä, että jäsenistöön kuuluu sellaisia, joille tämänkaltaiseen kokoukseen osallistuminen olisi käytännössä ylivoimaista.

Tosin kokonaan tätä riskiä ei voida sulkea pois.

Jos yhdistys on päättänyt esimerkiksi kiinteistön luovuttamisesta verkkokokouksena pidetyssä yhdistyksen kokouksessa, luovutuksen toisen osapuolen ja myöhemmin saannon kirjaamisesta vastaavan Maanmittauslaitoksen on luonnollisesti sääntöjen perusteella varmistettava siitä, että verkkokokous on ollut yhdistyksessä sallittu. Tämän lisäksi edellytetään, että kokouksessa tehty päätös on asianmukaisesti dokumentoitu. Kokouksesta laadittavaan pöytäkirjaan soveltunee lähtökohtaisesti sellaisenaan yhdistyslain 31 §:n 1 momentti, joka koskee yhdistyksen kokouksesta laadittavaa pöytäkirjaa ja sen sisältöä.

Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, tulisiko tällaisesta kokouksesta laadittavasta pöytäkirjasta säätää vielä tarkemmin. Tulisiko pöytäkirjasta nimenomaisesti käydä ilmi, sen lisäksi, että kysymys on ollut verkkokokouksesta, myös päätöksenteossa käytetty menettely ja se, miten osallistumisoikeus, äänenlaskennan oikeellisuus, puhe- ja äänioikeuden käyttäminen ja muut jäsenen oikeudet varmistettiin verkkokokouksen yhteydessä. Säädetäisiinhan ehdotetussa 17 §:n 2 momentissa lisäksi, että verkkokokouksen

järjestämisen edellytyksenä on, sääntömääräyksestä huolimatta, että edellä mainitut seikat voidaan verkkokokouksen yhteydessä järjestää vastaavalla tavalla kuin perinteisen kokouksen yhteydessäkin. Kolmas, jonka tulee voida luottaa yhdistyksessä tehdyn päätöksen laillisuuteen, kuten ostaja ja myöhemmin myös kirjaamisviranomaisen eli Maanmittauslaitos, joutuu joka tapauksessa arvioimaan verkkokokouksessa tehtyä päätöstä myös näiden

kriteerien kannalta. Lisäksi Maanmittauslaitos pitäisi tärkeänä, että näissä edellytyksissä mahdollisesti olleiden puutteiden oikeudellista vaikutusta käsiteltäisiin vielä tarkemmin ehdotetun lainkohdan säännöskohtaisissa perusteluissa. Maanmittauslaitos esittää selvitettäväksi, ovatko mahdolliset puutteet sellaisia, että ne korjautuvat, jos päätöksestä ei ole nostettu moitekannetta yhdistyslain 32 §:ssä säädettyssä määräajassa.

Ehdotetun 17 §:n 2 momentissa säänneltäisiin, että olisi mahdollista järjestää yhdistyksen kokous verkkokokouksena myös silloin, kun yhdistyksen kokous on siitä, sääntöjä muuttamatta, päättänyt. Yhdistyksen kokous voi vastaavalla tavalla valtuuttaa myös hallituksen päättämään verkkokokouksen pitämisestä. Tällaiseen päätökseen sovellettaisiin, mitä sääntöjen muuttamisesta säädetään (kuten määräenemmistöä), mutta sääntöjen

muuttamista ei siten sinällään edellytettäisi. Tältä osin Maanmittauslaitos lausuu, että säännösehdotuksesta tai sen säännöskohtaisista perusteluista ei selvästi ilmene, koskisiko yhdistyksen kokouksen kysymyksessä oleva päätös vain yhtä tiettyä verkkokokouksen järjestämistä

vai olisiko se samalla tavalla yleinen, toistaiseksi voimassa oleva päätös niin kuin sääntöihin sisältyvä vastaava määräyskin. Jos kysymys on yleisestä, jatkuvasti

voimassa olevasta päätöksestä ja esim. jatkuvasta hallitukselle annetusta valtuutuksesta päättää verkkokokouksen järjestämisestä sääntöjä muuttamatta, tämän tulisi Maanmittauslaitoksen näkemyksen mukaan selvemmin ilmetä säännöksestä ja sen perusteluista.

Maanmittauslaitos kuitenkin toteaa, että pelkkään yhdistyksen kokouksen

päätökseen perustuva, esimerkiksi juuri hallitukselle annettu oikeus päättää siitä, että yhdistyksen kokous järjestetään pelkästään verkkokokouksena, poikkeaa melko huomattavasti siitä, että asiasta olisi aina määrättävä säännöissä. Kuten edellä on lausuttu, kolmansien tahojen, kuten myös kiinteistökirjaamisviranomaisen, tulee voida varmistua siitä, että päätös, joka on tehty verkkokokouksessa, on laillisesti syntynyt. On voitava varmistua siitä, että verkkokokous on voitu järjestää yhdistyksessä. Jos asiasta on määräys säännöissä, tarkastaminen voi tapahtua luotettavasti niistä säännöistä, jotka viimeksi on rekisteröity yhdistysrekisteriin. Asiasta varmistuminen ei ole yhtä luotettavalla pohjalla, jos verkkokokouksen perusteeksi on esitettävissä ainoastaan johonkin aikaisempaan ajankohtaan sijoittuvan yhdistyksen kokouksen pöytäkirja, josta tällainen päätös ilmenee. Ne perustelut, jotka tällaisen lisämahdollisuuden antamiseksi säännöskohtaisissa perusteluissa esitetään, eivät vaikuta kovin painavilta (mietintö, sivu 133). Perusteina mainitaan kokonaan osapuolten oikeusturva sivuuttaen yhdistyksen hallintokuluissa säästäminen ja yhdistysrekisterin ruuhkautumisen estäminen.

4. Etäosallistuminen mahdolliseksi hallituksen päätöksellä, jollei säännöissä rajoitettu tai kielletty – yhdistyslain 17 §:n 3 momentti

Ehdotuksella pyritään digitalisoinnin mahdollisuuksien käyttöön täysimääräisesti sekä, vältetään sääntömuutos- ym. kuluja. Ehdotuksen valmistelu perustuu myönteisiin kokemuksiin ja työryhmän arvioon väliaikaisen lain aikaisesta kokouskäytännöstä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Maanmittauslaitos kannattaa esitettyä muutosta, jossa säännellään, että

etäosallistumismahdollisuuden järjestäminen perinteiseen (fyysiseen) yhdistyksen kokoukseen ei välttämättä edellyttäisi, että asiasta olisi määrätty yhdistyksen säännöissä. Sen sijaan olettamana olisi se, että jos säännöissä ei asiasta ole muuta määrätty, lisäksi yhdistyksen kokous tai yhdistyksen hallitus voivat aina päättää etäosallistumismahdollisuuden järjestämisestä yhdistyksen kokoukseen.

Etäosallistumisen järjestämismahdollisuus poikkeaa merkittävästi mahdollisuudesta järjestää yhdistyksen kokous pelkästään verkkokokouksena, sillä etäosallistumisessa kysymys on aina siitä, että myös perinteinen fyysinen kokous järjestetään. Tästä huolimatta Maanmittauslaitos edelleen

korostaa, että myös näissä tilanteissa oikeusvarmuus ja kokouksessa tehtävien päätösten laillisuus ja sen riittävä todentamismahdollisuus ovat tärkeitä. Yhdistyksen kokouksissa tehdään merkittäviä päätöksiä, kuten kiinteistöjen ja

asuntojen luovutusta koskevia päätöksiä. Sen lisäksi, että päätöksillä on suuri merkitys yhdistyksen jäsenten välisissä sisäisissä suhteissa, päätösten pätevyydellä ja sen toteamisella on tärkeä merkitys oikeustoimien muille osapuolille samoin kuin kolmansille, joiden tulee niin ikään arvioida esimerkiksi saannon pätevyyttä.

Edellä olevan kannalta tärkeänä kysymyksenä näyttäytyy se, 1) miten etäosallistumismahdollisuus on teknisesti järjestettävä ja 2) minkälaiset mahdollisuudet jäsenoikeuksien käyttöön etäosallistumismahdollisuutta hyödyntävällä jäsenellä on oltava.

Kysymykseen 1) Maanmittauslaitos esittää seuraavaa. Sekä nykyisessä että ehdotetussa laissa säännellään, että "(s)äännöissä voidaan määrätä, että ... kokoukseen voidaan säännöissä mainituilla edellytyksillä osallistua myös ... teknisen apuvälineen avulla...". Jos etäosallistumisesta määrätään säännöissä, etäosallistumisen teknisestä toteutustavasta voitaisiin

siis määrätä myös säännöissä. Tämä ei liene kuitenkaan välttämätöntä,

sillä toisaalla mietinnössä lausutaan (s. 179), että "(e)täosallistumis- ja

verkkokokousvälineiden nykyisessä kehitysvaiheessa ei yleensä ole tarkoituksenmukaista määrätä säännöissä yksityiskohtaisesti osallistumiseen

käytettävistä välineistä."

Joka tapauksessa silloin, kun yhdistyksen kokous tai hallitus päättää etäosallistumismahdollisuuden varaamisesta olettasäännön nojalla, siis kun

säännöissä ei ole mitään määräyksiä asiasta, tekninen toteutustapa jää

etäosallistumisesta päättävälle toimielimelle. Tämä tulee todennäköisesti

yleisimmin olemaan yhdistyksen hallitus. Nimenomaisena ohjeena on tällöin ainoastaan 17.3 §:ssä oleva vaatimus, jonka sisältönä on, että etäosallistumisessa jäsenten "osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeellisuus

on voitava selvittää..." tavanomaiseen kokoukseen verrattavalla tavalla.

Teknologianeutraaliteetin vaatimus sekä teknisen kehityksen nopeus puoltavat tällaista joustavaa sääntelyä. Maanmittauslaitos katsoo, että toisaalta

hyvin epätoivottavana olisi pidettävä kehitystä, jossa etäosallistumismahdollisuuksia laajemmassa mitassa järjestettäisiin teknisesti epävarmoin ja

epäluotettavin menetelmin. Yhdistyksen kokouksen päätöksillä voi olla vaikutuksia, kuten edellä on todettu, myös moniin sopijapuoliin sekä kolmansiin nähden. Päätöksen muodollisesta pätevyydestä tulisi voida varmistua

riittäväällä varmuudella jopa usein odottamatta, että päätöstä koskeva moiteaika on kulunut umpeen. Maanmittauslaitos esittää tämän vuoksi harkittavaksi, tulisiko pöytäkirjassa, joka laaditaan etäosallistumismahdollisuuden

sisältäneestä kokouksesta, olla teknisestä toteutuksesta ja toteutustavasta

maininta. Samoin pöytäkirjassa tulisi ehkä olla kuvattuna, miten osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeellisuus on toteutettu ja miten jäsenoikeuksien käyttö muutoin etäosallistumisessa on varmistettu (vrt. YhdL 31

§).

Kysymykseen 2) Maanmittauslaitos lausuu, että säännöskohtaiset perustelut jäsenoikeuksien käyttömahdollisuudesta etäosallistumistilanteessa on

työryhmän mietinnössä jätetty hyvin niukoiksi. Jäsenoikeuksina voidaan

yleensä kokouksista mainita osallistumisoikeuden lisäksi ehdotusten esittämisoikeus ja toisten ehdotusten kannatusoikeus, puheoikeus ylipäättään,

kyselyoikeus ja tietenkin äänioikeus. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan ainoastaan, että "(v)ojimassa olevaa lakia vastaavasti tässä tarkoitettu etäosallistumisvaihtoehto voi kattaa vain osan jäsenen oikeuksista yhdistyksen kokouksessa."

Mietinnön yleisperusteluja koskevassa osassa, jossa käsitellään nykytilaa

ja käytäntöä, puolestaan lausutaan (s. 37 – 38): "Etäosallistumisen edellytyksenä ei liioin ole, että näin yhdistyksen kokoukseen osallistuvat jäsenet voivat aina käyttää esimerkiksi kysely- tai puheoikeuttaan. Olennaista on, että etäosallistuva jäsen voi luotettavalla tavalla osallistua kokouksessa järjestettävään äänestykseen (HE 267/2009 vp)." Edelleen mainituissa yleisperusteluissa kirjoitetaan (s. 38): "Käytännössä etäosallistumismahdollisuutena on voitu tarjota myös pelkkää video- tai ääniyhteyttä kokouspaikalle ilman äänestysmahdollisuutta. Tähän on voinut vaikuttaa se, että lain esitöissä mainittu äänestysmahdollisuus ei ilmene pykälästä, ja se, että tällainen menettely on ollut varsin yleistä muissa yhteisömuodoissa, kuten asunto-osakeyhtiöissä."

Edellä olevasta voidaan lausua, että etäosallistumisessa keskeistä on sen varmistaminen, että muut kuin jäsenet eivät pysty osallistumaan (käytännössä eivät ainakaan saa pystyä käyttämään äänioikeutta) ja että jäsenet, jotka osallistuvat etäosallistumisen avulla, voivat käyttää ainakin äänioikeuttaan. Maanmittauslaitoksessa nähdään, että näitä kysymyksiä olisi tarpeellista käsitellä tarkemmin myös 17.3 §:ää koskevissa säännöskohtaisissa

perusteluissa. Erityisesti äänioikeuden käytön mahdollistamisesta olisi syytä nimenomaisesti mainita tuossa yhteydessä. Toisaalta Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, pitäisikö asiasta mainita nimenomaisesti myös laissa, koska juuri se, että asiasta on aikaisemmin mainittu vain lain perusteluissa, on saattanut aiheuttaa epäselvyyttä. Jos etäosallistumisen käyttö

lisääntyy voimakkaasti, on eduksi, että näinkin tärkeästä seikasta ei vallitse epätietoisuutta.

Lopuksi Maanmittauslaitos lausuu ehdotetusta 17.3 §:stä sen, että vastaisuudessa etäosallistumismahdollisuuden käyttö ei enää edellyttäisi yhdistyslain 30 §:ssä säädetyn äänestys- ja vaalijärjestyksen hyväksymistä yhdistyksessä. Muutos on merkittävä ja sen vuoksi Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, että asia todettaisiin myös 17.3 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Asia käy toki ilmi 30 §:ään ehdotetusta uudesta sanamuodosta samoin kuin 30 §:n säännöskohtaisista perusteluista (mietinnön s. 179).

5. Jäsen- ja liittoäänestys myös hallituksen puheenjohtajasta ja hallituksen jäsenistä mahdolliseksi – yhdistyslain 17 ja 19 §

Hallitusohjelman mukainen mahdollisuus jäsen- ja liittoäänestyksen sallimiseen hallituksen tai sen puheenjohtajan valitsemiseksi perustuisi aina yhdistyksen sääntöjen määräykseen. Liittoäänestyksellä tarkoitetaan päätöksentekoa, jossa esimerkiksi puolue-yhdistyksen jäsenyhdistyksen henkilöjäsen saa äänestää puolueyhdistyksen yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta.

Ehdotuksen ero yhdistyksen kokouksessa käsiteltävään hallituksen puheenjohtajan ja jäsenen valintaan olisi se, ettei tarvitse järjestää kokousta, jossa keskustellaan ehdokkaista. Nykyisin jäsenyhdistyksen henkilöjäsenelle ei voi antaa äänioikeutta esim. puolue-yhdistyksen puheenjohtajan tai hallituksen jäsenen vaalissa.

Ei kantaa

Perustelut

-

6. Jäsenen kyselyoikeudesta yhdistyksen kokouksessa nimenomainen säännös – yhdistyslain 25 a §

Työryhmä ehdottaa nykyistä yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä jäsenen kyselyoikeudesta ja yhdistyksen johdon vastausvelvollisuudesta yhdistyksen kokouksessa. Tarkoituksena on selventää, milloin nykyisin sääntelemätön kyselyoikeus ja vastausvelvollisuus on tai sitä ei ole. Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja –keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Ei kantaa

Perustelut

-

7. Sallitaan päätösvallan delegointi jäseneksi ottamisen ja eroilmoituksen vastaanottamisen osalta – yhdistyslain 12 ja 13 §

Jäseneksi ottamisen osalta delegointi perustuisi sääntöihin, eroilmoituksen vastaanottamisen osalta hallituksen päätökseen. Tarkoituksena on helpottaa digitaalisten palveluiden mahdollisuuksien hyödyntämistä jäsenasioissa (esim. liiton jäsenpalvelujärjestelmää hyödynnetään jäsenyhdistyksen

jäsenasioiden hoidossa).

Ei muutosta jäsenen erottamiseen (ei perusteita sallia delegointia)

Ei kantaa

Perustelut

-

8. Hallituksen huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta ja velvollisuudesta huolehtia yhdistyksen hallinnon järjestämisestä nimenomaiset säännökset. Nimenomainen lain tai sääntöjen vastaisten päätösten täytäntöönpanokielto – yhdistyslain 35 §

Työryhmän ehdotuksen tarkoituksena on selventää yhdistyksen hallituksen yleisiä tehtäviä. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös tilanne, jossa vastuu päivittäisesti johtamisesta on toimitusjohtajalla (esim. rajoittaa nimenomaisesti hallituksen vastuuta kirjanpidosta ja varainhoidosta).

Ei kantaa

Perustelut

-

9. Sallitaan myös yhdistyksille toimitusjohtaja-toimielin – yhdistyslain 35 a §

Työryhmä ehdottaa, että yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä toimielin-toimitusjohtajan valitsemisesta. Mahdollisuus sallitaan kaikille yhdistyksille (ei esim. koko- eikä toimialarajoja). Toimitusjohtaja vastaa hallituksen ohjauksessa ja valvonnassa yhdistyksen päivittäisestä johtamisesta. Hallitus valitsee ja erottaa toimitusjohtajan, joka ei ole työsuhteessa yhdistykseen. Ehdotus ei vaikuta yhdistysten nykyisten toiminnanjohtajien, pääsihteerien ym. työsuhteisiin.

Ei kantaa

Perustelut

-

10. Yhdistyksen johdon esteellisyyssääntelyn tarkistus – yhdistyslain 37 §

Työryhmän ehdottamaa esteellisyyssääntelyä sovellettaisiin hallituksen jäseniin, (ehdotettavaan) toimitusjohtajaan ja muuhun sääntöjen perusteella hallintotehtävää hoitavaan toimihenkilöön (nykyisin kaikki toimihenkilöt).

Tarkoitus on selventää vastuusuhteita yhdistyksessä: hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja vastaavat yhdistyksen toiminnan järjestämisestä niin, että intressiristiriitatilanteita ei synny ja/tai ne tunnistetaan ja niissä toimitaan asianmukaisesti.

Työryhmän ehdotuksella selvennetään esteellisyyden perusteita siten, että yksityinen etu voi olla esteellisyyden peruste vain, jos toimi poikkeaa yhdistyksen tavanomaisesta toiminnasta tai tavanomaisista ehdoista. Lisäksi selvennetään sitä, milloin välillinen etu johtaa ja ei johda esteellisyyteen.

Ei kantaa

Perustelut

-

11. Pienimmille yhdistyksille sallitaan helpotettu tilinpito – yhdistyslain 37 a §

Työryhmä ehdottaa, että jos yhdistyksen tuotot ovat enintään 30 000 €/v, se voi soveltaa kirjanpitolakia kevyempää tilinpitonormistoa, joka perustuu maksuperusteiseen yksinkertaiseen kirjanpitoon. Tarkoituksena on tulojen, menojen, varojen ja velkojen erillään pitäminen. Tilinpitoon ei kuulu pakollisen tilinpäätöksen laatimista, jos tilinpito pidetään säännöllisesti (vähintään kuukausittain) jäsenenä nähtävänä. Lisäksi tilinpito-mallissa on mahdollisuus tilinpäätöstä kevyempään vuosilaskelmaan.

Ei kantaa

Perustelut

-

12. Yhdistysten yhdistymiseen uusi vaihtoehto – yhdistyslain 42 a – 42 c §

Työryhmä ehdottaa vaihtoehtoista sopimukseen perustuvaa yhdistymisjärjestelyä, jolla pyritään helpottamaan erityisesti suurempien yhdistysten yhdistämistä. Ehdotus sisältää varojen ja velkojen yleisseuraannon ja järjestelyn kaikkien oikeusvaikutusten (mm. uuden yhdistyksen perustaminen, sääntömuutos, jäsenyyksien siirtyminen, yhdistyvän yhdistyksen purkautuminen) voimaantulon saman aikaisesti rekisteröinnillä. Yleisseuraanto vähentää olennaisesti varojen ja vastuiden yksilöintiin ja ”järjestämiseen” liittyvää selvittelyn tarvetta.

Velkojen yleisseuraannon vuoksi ehdotus sisältää velkojansuojamenettelyn.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Maanmittauslaitos kannattaa yhdistysten yhdistymistä koskevien säännösten ottamista yhdistyslakiin. Vaikka yhdistysten yhdistymiset ovat harvinaisia, niitä toisinaan kuitenkin tapahtuu. Nykyisin voimassa olevassa oikeudessa lähdetään siitä, että yhdistyvä yhdistys on purettava ja sen varat on erikseen luovutettava vastaanottavalle yhdistykselle. Yleisseuraanto ei ole ollut mahdollinen. Esimerkiksi kiinteistöjen luovutuksista on tullut laatia erilliset luovutuskirjat. Varsinkin kiinteistöjen lainhuudatus muuttuu selvästi yksinkertaisemmaksi, kun yhdistyminen voidaan toteuttaa yhteisöoikeudellisena yleisseuraantona.

Yhdistyminen voi tapahtua myös siten, että vastaanottavan yhdistyksen tarkoitus on eri kuin yhdistyvän yhdistyksen. Yhdistyminen voi merkitä myös sitä, että yhdistyvän yhdistyksen varat käytetään muuhun tarkoitukseen kuin mitä asiasta on määrätty yhdistyksen säännöissä yhdistyksen lakkaamisen varalta. Varathan siirtyvät vastaanottavalle yhdistykselle käytettäväksi sen tarkoituksen toteuttamiseen. Tämän vuoksi on perusteltua, kuten on myös ehdotettu (42 a §:n 4 momentti), että päätös yhdistymisestä on tehtävä siten kuin yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta on säädetty, ellei yhdistyksen säännöissä ole muuta määrätty.

13. Muut kommentit työryhmän muutosehdotuksesta yhdistyslain osalta

Yhdistyslain 17 §:n 1 momentti (perinteisen kokouksen määritelmä), 22 § (viittauksen selvennys), 24 §:n 2 momentti (kokouskutsun sisältö etäosallistumisesta, verkkokokouksesta ja ennakoilmoittautumisesta), 25 §:n 2 momentti (ennakoilmoittautumisvelvollisuuden sisällön tarkistus), 26 § (toimitusjohtajan esteellisyys yhdistyksen kokouksessa), 27 §:n 2 momentti (jäsen- ja liittoäänestystä koskevan helpotetun sääntömuutoksen soveltamisalan rajoitus, joka liittyy jäsen- ja liittoäänestyksen käyttöalan laajentamiseen), 29 § (avoin äänestys mahdolliseksi myös suhteellisessa vaalissa), 30 § (äänestys- ja vaalijärjestysvaatimuksen rajoittaminen jäsen- ja liittoäänestykseen), 32 § (moiteoikeus myös toimitusjohtajalle), 33 § (kanneoikeus myös toimitusjohtajalle), 39 § (toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus ja johdon vahingonkorvausvastuun rajoittaminen muuta yhteisö- ja säätiölainsäädäntöä vastaavasti), 40 § (pakollisen lopputilityskokouksen tilalle lopputilityksen saatavana pitovelvollisuus), 43 § (lakkautettavan yhdistyksen varojen käyttäminen), 48 § ja 52 § (mahdollisen toimitusjohtajan huomioon ottaminen perus- ja muutosilmoituksessa yhdistysrekisteriin), voimaatulosäännös (ehdotetaan tulemaan voimaan 1.7.2022), siirtymäsäännökset (kokouskutsuajan ja ennakoilmoittautumisen määräajan suhde, ennen lain muutosta käytössä ollut toimitusjohtaja-nimike ja vahingonkorvausvastuu ennen lain muutosta aiheutetusta vahingosta).

Maanmittauslaitos esittää muina kommentteina työryhmän ehdotuksiin yhdistyslaista seuraavaa.

Yhdistyksen kokouspaikka (ehdotettu 17 §:n 1 momentti)

Lainkohdan sanamuoto viittaisi siihen, että yhdistyksen säännöissä ei voitaisi määrätä kokouksen pitopaikaksi muuta kuin yhdistyksen kotipaikka. Liioin sanamuoto ei viittaa siihen, että säännöissä voitaisiin hallitus valtuuttaa päättämään kokouspaikasta. Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, tulisiko säännöksen sanamuotoa tältä osin tarkistaa.

Yhdistyksen päätös ilman kokousta (ehdotettu 17 §:n 5 momentti)

Yleistä

Toistaiseksi yhdistyksen kokoukselle kuuluvia päätöksiä tehtäneen yhdistyksissä varsin harvoin kokousta pitämättä, vaikkakin asiaa koskeva säännös on ollut laissa jo yli kymmenen vuotta. Koska tällainen päätöksenteko edellyttää kaikkien yhdistyksen jäsenten suostumusta, se tulee kysymykseen myös vain suhteellisen pienissä yhdistyksissä. Säännös on kuitenkin

merkittävä erityisesti siksi, että mikä tahansa yhdistyksen kokoukselle kuuluva asia voidaan periaatteessa päättää tämän säännöksen nojalla kokousta pitämättä. Päätös voi koskea siten esimerkiksi merkittävänkin omaisuuden, kuten kiinteistön luovuttamista. Kun etätoiminnallisuus

yhteiskunnassa muutenkin yleistyy, myös tähän säännökseen ja päätöksentekotapaan saatetaan jatkossa turvautua yhä useammin. Yhdistyksen sisäisten

suhteiden ja jäsenten oikeuksien kannalta on tärkeää, että tällaiset päätökset tapahtuvat laillisessa järjestyksessä. Lisäksi on tärkeää, että sekä sopijakumppanit että kolmannet voivat helposti ja varmasti todeta päätöksen laillisuuden. Vaihdannan, myös kiinteistö- ja osakehuoneistovaihdannan, varmuus edellyttää, että säännöksellä taataan riittävän varmat puitteet sanotulle toteutamiselle. Säännökseen ei sen vuoksi tulisi sisällyttää erityisen

tulkinnanvaraisia ilmaisuja.

Yksimielisyysvaatimus (ehdotetun 17 §:n 5 momentin alkuosa)

Yhdistyksen kokoukselle kuuluvan asian päättämisestä kokousta pitämättä säädetään nykyisin yhdistyslain 17 §:n 4 momentissa. Sanottu päätös on edellyttänyt, että yhdistyksen jäsenet ovat olleet siitä yksimieliset. Säännöksen soveltamisessa on aiheuttanut epäselvyyttä se, kattaako yksimielisyysvaatimus sekä päätöksentekotavan että päätöksen sisällön. Nyt lainkohtaa, joka muutoksen jälkeen sisältyisi 17 §:n 5 momenttiin, tarkistettaisiin niin,

että tämä epäselvyys poistuisi. Yksimielisyysvaatimus koskisi vain päätöksentekotapaa, ei päätöksen sisältöä (ks. myös säännöskohtaiset perustelut, mietinnön s. 171). Maanmittauslaitos pitää tätä lakiin tehtyä selvennystä perusteltuna.

Ilman kokousta tehtävää päätöstä koskevan säännöksen soveltamisala

(ehdotetun 17 §:n 5 momentin ilmaisu ”kokousta pitämättä”)

Säännöksen soveltamisen kannalta on keskeistä, mitä tarkoitetaan käsitteellä ”kokous”. Jos ”kokousta” ei pidetä, eli päätös tehdään hankkimalla jäsenistön kanta päätettävään asiaan muulla tavalla (kysymyksen olematta kuitenkaan 17 §:n 4 momentissa tarkoitettua jäsen- tai liittoäänestyksestä), tulevat sovellettaviksi 17 §:n 5 momentin erityiset edellytykset, mm.

edellä mainittu päätöksentekotapaa koskeva yksimielisyysvaatimus.

17 §:n säännöskohtaisten perustelujen alussa lausutaan yleisesti, mitä ”kokouksella” tarkoitetaan (s. 169): ”Kokous on jäsenten päätösvallan käyttämiseksi järjestetty reaaliaikainen monenkeskinen vuorovaikutteinen päätöksentekomenettely...”. Maanmittauslaitos katsoo, että tämä voidaan toteuttaa perinteisellä fyysisellä kokouksella, verkkokokouksella tai näiden välimuodolla eli fyysisellä kokouksella, johon on järjestetty etäosallistumismahdollisuus. Yhdistyksen kokoukselle kuuluva asia päätetään yhdistyksessä

asianmukaisesti yhdistyksen kokouksessa, jos se päätetään em. tavoilla sitä vastaten, mitä sanottujen kokousten pitämisestä on säädetty laissa tai määrätty säännöissä. Jos jäsenten kanta

selvitetään tällaisen menettelyn ulkopuolella, on siten, Maanmittauslaitos arvioi, että kysymys ”asian päättämisestä ilman kokousta”.

Edelleen Maanmittauslaitos lausuu, että käsite ”sähköpostikokous” soveltuu edellä esitettyyn kokouksen määritelmään varsin huonosti, vaikkakin tätä käsitettä käytetään mietinnössä useammassakin kohdin (esim. s. 51, 142 ja 180). Maanmittauslaitos katsoo, että jos yhdistys esimerkiksi on päättänyt kiinteistön luovuttamisesta siten, että jäseniä on pyydetty esittämään asiaan kanta sähköpostitse, kysymys on päätöksen tekemisestä kokousta pitämättä. Kaikkien jäsenten on näin ollen pitänyt suostua sanottuun päätöksentekotapaan. Asiaa ei ilmeisestikään voitaisi pitää kokouksessa päätettynä, vaikka yhdistyksessä olisi mahdollista järjestää pelkästään verkkokokouksia ja vaikka yhdistyksen hallitus olisi kutsunut verkkokokouksen koolle tällä tavalla ”sähköpostikokouksena”. Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, että asiasta lausuttaisiin tarkemmin 17 §:n 5 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa.

Päätöksen muoto, kun päätös tehdään kokousta pitämättä (ehdotetun 17 §:n 5 momenttiin sisältyvä virke: ”Päätös on tehtävä kirjallisesti, päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on varmennettava se.”)

Kirjallista muotoa koskeva vaatimus

Nykyisessä laissa tällaisen päätöksen muodosta on säännelty, että ”päätös on tehtävä kirjallisesti, päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se.”

Säännös otettiin yhdistyslakiin 1.9.2010 voimaan tulleella muutoksella (16.7.2010/678) eikä sen perusteluissa ole tarkemmin avattu, mitä ilmaisulla ”kirjallisesti” ja ”allekirjoitettava” on tarkoitettu (HE 267/2009 vp s. 16). Jo edellä käsitteestä ”kirjallisesti” esitettiin näkökohtiin viitaten Maanmittauslaitoksen tuo edelleen esiin, että ilmaisulla ”kirjallisesti” on tarkoitettu

paperiasiakirjalle kirjattua päätöstä. Allekirjoituksella on tarkoitettu omakätistä kirjallista allekirjoitusta sanotulle paperiasiakirjalle.

Sinällään sen, että laissa vaaditaan tällaista muotoa, ei tarvitse tarkoittaa, etteikö sähköinenkin muoto voisi tulla kysymykseen. Tälle täytyisi vain olla perusteet. Ne voivat periaatteessa olla kysymyksessä olevassa laissa tai jossakin muussa lainsäädännössä, jolla rinnastettaisiin kirjallinen ja sähköinen muoto nimenomaan tällaisessa kontekstissa eli kysymyksen ollessa yhteisön päätöksestä, jolta laissa edellytetään kirjallista muotoa.

Tässä tapauksessa sanottua rinnastussääntöä ei ilmeisesti lainsäädännöstä ole. Tällaisena rinnastusperusteena ei liioin voitane käyttää Euroopan parlamentin ja neuvoston antamaa, sähköisiä

allekirjoituksia koskevaa ns. eIDAS-asetusta (N:o 910/2014). Asetuksessa säädetään muun muassa siitä, mitä sähköisillä allekirjoituksilla tarkoitetaan ja minkälainen sähköinen

allekirjoitus voidaan rinnastaa omakätiseen kirjalliseen allekirjoitukseen, mutta asetuksella ei suoraan ohiteta kirjallista muotoa koskevia, kansalliseen lainsäädäntöön sisältyviä muotovaatimuksia. Asetuksessa ei siis määrätä sähköistä muotoa kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvien kirjallisten muotovaatimusten kanssa rinnasteiseksi muodoksi (artikla 2 alakohta 3). Perusteet tällaiselle rinnastukselle tulisi ensin olla muussa kansallisessa lainsäädännössä. Kun sen perusteella voidaan katsoa, että myös sähköinen muoto kelpaa, asetuksessa puolestaan säädetään siitä, miten kirjallinen allekirjoitus voidaan täyttää sähköisesti.

Sanottua kirjallisen ja sähköisen muodon rinnastavaa säännöstä nyt tarkasteluista yhdistyksen päätöksistä ei siis ilmeisesti lainsäädännössämme ole. Näin ainoaksi mahdolliseksi tavaksi toteuttaa yhdistyslain nykyisen 17 §:n 4 momentissa tarkoitettu, kokousta pitämättä tehty päätös, on tehdä se kirjallisella asiakirjalla sekä yhdistyksen jäsenten omakätisesti että kirjallisesti allekirjoittamana. Maanmittauslaitos katsoo, että koska kirjallinen ja sähköinen muoto eroavat niin merkittäväällä tavalla toisistaan, ilman nimenomaisia esityömainintoja ei kirjallista ja sähköistä muotoa voida tässä tapauksessa

liioin rinnastaa väitteellä, että tällainen rinnastus olisi ollut lainsäätäjän tarkoitus. Sähköisen muodon ja jäsenten sähköisten allekirjoitusten mahdollisuudesta tässä yhteydessä oikeuskirjallisuudessa esitetty toisenlainen kanta on ongelmallinen, koska kantaa ei ole lainkaan perusteltu (ks. mietinnön s. 50 ja siellä oleva viittaus Halila-Tarastin teokseen).

Maanmittauslaitos pitää myönteisenä, että nyt ehdotetussa uudessa yhdistyslain 17 §:n 5 momentissa edellä olevaa puutetta pyritään poistamaan ja jäsenten kokousta pitämättä tekemä päätös pyritään, mitä tulee päätöksen ja allekirjoitusten muotoon, rinnastamaan sähköisen muodon kanssa. Maanmittauslaitos katsoo kuitenkin, että säännöksessä käytetyt ilmaisut eivät tältä osin ole onnistuneita. Säännöksessä nimittäin vaaditaan edelleen, että ”päätös on tehtävä kirjallisesti” eikä kirjallisen ja sähköisen muodon rinnastusta tuoda säännöksessä esiin. Taustalla onkin se tässä lainvalmistelussa omaksuttu ajatus, että käsite ”kirjallisesti” tarkoittaisi ylipäätään kirjoitettua tekstiä riippumatta siitä, onko teksti perinteisellä fyysisellä alustalla (paperiasiakirja) vai sähköisellä alustalla. Kysymys on ongelmallisesta tavasta sivuuttaa sähköisen muodon käsite ja hämärtää kirjallisen muodon

vakiintuneempaa merkityssisältöä. Tähän samaan ongelmaan Maanmittauslaitos on kiinnittänyt jo edellä huomiota kokouskutsun muotoa koskevissa kommentteissaan.

Sinällään kirjallisen ja sähköisen muodon rinnastus tuodaan nyt esiin säännöksen perusteluissa, tosin välillisesti päätöksen ”varmentamista” koskevien perustelujen kautta (esim. mietinnön sivut 142 ja 171). Laissa käytetyn ”kirjallisesti” -käsitteen ongelmallista laajentamista käsittämään lisäksi sähköiset tekstialustat ja käsitteen ”sähköinen muoto” sivuuttamista pelkät esityömaininnat eivät poista.

Edellä kokouskutsua koskevien mainintojen tavoin Maanmittauslaitos pitäisi

perusteltuna, että sähköisen muodon mahdollisuutta ei toteutettaisi käsitteen ”kirjallisesti” poikkeavalla käytöllä. Säännöksessä voitaisiin avoimesti käyttää sähköisen muodon käsitettä, koska sekä kirjallinen että sähköinen muoto ovat osa nykyistä toimintaympäristöä ja näitä käsitteitä lisäksi lainsäädännössä käytetään erillisinä.

17 §:n 5 momentin toinen virke voisi kuulua: ”...Päätös on tehtävä kirjallisesti tai sähköisesti.” Sitä seuraava virke voisi kuulua. ”Päätös on päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se.” Viimeinen virke voisi kuulua: ”Päätökseen sovelletaan muuten, mitä yhdistyksen kokouksen pöytäkirjasta säädetään.”

Päätöksen varmentamista koskeva vaatimus

Nyt mietintöön sisältyvässä 17 §:n 5 momentin ehdotuksessa toinen virke kuuluisi: ”Päätös on tehtävä kirjallisesti, päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on varmennettava se.” Ehdotetussa säännöksessä ei siten käytettäisi ilmaisua ”allekirjoitettava” vaan ”varmennettava”. Tällä tavoitellaan perusteluihin kirjoitetussa sitä, että vaikka päätös tehtäisiin sähköisessä muodossa, sitä ei tarvitsisi ”allekirjoittaa sähköisesti” vaan ”varmentaminen” riittäisi. Perusteluissa käytetään seuraavia ilmaisuja:

”...jäsenet voisivat omakätisen tai sähköisen allekirjoituksen lisäksi varmentaa päätöksen muulla riittävän luotettavalla ja pysyvästi säilyvällä sähköisellä viestillä (esim. sähköposti)” (s. 141)

”...on perusteltua helpottaa ilman yhdistyksen kokousta tehdyn päätöksen dokumentointia ja varmentamista siten, että jokaisen jäsenen omakätisen tai sähköisen allekirjoituksen vaatimuksen sijaan riittävää on, että jokainen jäsen varmentaa päätöksen luotettavalla tavalla.” (s. 142)

”Momentin toisessa virkkeessä ehdotetaan helpotettavan ilman kokousta tehdyn päätöksen varmentamista siten, että jokaisen jäsenen allekirjoituksen sijaan riittävää on jokaisen jäsenen varmennus.” (s. 171)

Maanmittauslaitos pitää esitetyistä perustellumpana edellä ehdotettua muotoilua, jonka sisältönä on, että ”[p]äätös on päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se.”

Voidaan kysyä, mitä käsitteellä ”varmentaminen” tarkoitetaan. Maanmittauslaitos esittää käsityksensä, että sähköisten tahdonilmaisujen yhteydessä varmentamisella tarkoitetaan jotakin muuta kuin sitä, että asianomainen henkilö sähköisesti hyväksyy jonkin toimen tai esimerkiksi jonkin asiakirjan. Puhekielessä ja ehkä muissakin yhteyksissä sitä saatetaan tosin

käyttää lisäksi tällaisessa merkityksessä. Maanmittauslaitos katsoo, että sillä ei kuitenkaan ole tällaista merkityssisältöä sähköisiä tahdonilmaisuja koskevassa terminologiassa. Sitä vastoin termiä käytetään siten, että johonkin asiaan tai asiakirjaan kohdistuva, asianomaisen tekemä sähköinen allekirjoitus tai muu sähköinen tahdonilmaisuus tai hyväksyminen varmennetaan, ei sitä, että tuo asianomainen varmentaa, hyväksymisen merkityksessä, tuon asiakirjan. Varmentaminen osoittaa allekirjoitukseen tai hyväksymiseen luottavalle taholle, kuka on allekirjoituksen tai hyväksynnän antava taho tai että tuo taho on se, jolla on oikeus hyväksyntä antaa. Varmentamisen tekee jokin kolmas, hyväksynnän antajaan ja siihen luottavaan nähden ulkopuolinen taho.

Varmentamiseen liittyvästä terminologiasta ks. esim. laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009) 2 §:n 8 ja 9 kohdat sekä eIDAS-asetus artikla 3 alakohta 14.

Ehdotetussa 17 §:n 5 momentissa vaikuttaa siten perustellummalta käyttää termiä allekirjoittaa kuin varmentaa. Varmentamisella ei tarkoiteta sähköisen hyväksynnän antamista, vaan jokin kolmas taho varmentaa luottavalle osapuolelle sähköisen hyväksynnän, jonka joku muu taho on antanut.

Maanmittauslaitos korosti edellä tarvetta sille, että säännös olisi mm. vaihdannan varmuuden vuoksi mahdollisimman yksiselitteinen. Säännöksen selkeyttä voisi lisätä, jos sähköisistä allekirjoituksista olisi tarkentava maininta itse lakitekstissä. Perusteluissa sähköisiä allekirjoituksia tulisi tämän lisäksi avata seikkaperäisemmin kuin mitä nyt mietinnössä on tehty. Säännökseen voisi sisältyä erillinen virke seuraavasti (lihavoitu):

”...Päätös on tehtävä kirjallisesti tai sähköisesti. Päätös on päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se. Jos päätös on tehty sähköisesti, allekirjoituksista on voimassa, mitä sähköisistä allekirjoituksista erikseen säädetään. Päätökseen sovelletaan muuten, mitä yhdistyksen kokouksen pöytäkirjasta säädetään.”

Sähköisen allekirjoituksen tasovaatimus nousisi tätä kautta tosin varsin korkealle. Lähtökohdaksi tulisi eIDAS -asetuksessa kirjallista, omakätistä allekirjoitusta vastaava sähköinen allekirjoitus, josta säännellään asetuksen artiklan 25 alakohdassa 2. Oikeusvarmuuden ja selkeyden kannalta vaikutus olisi myönteinen, mutta lainsäädännön tiettyjen tavoitteiden kannalta ilmeisesti vastakkainen. Artiklassa säädetty ”hyväksytty sähköinen allekirjoitus” perustuu julkisen avaimen menetelmän pohjalle rakentuvaan teknologiaan, jota Suomessa edustavat lähinnä DVV:n myöntämät allekirjoitusvälineet (allekirjoitusominaisuuksin varustettu sähköinen henkilökortti).

Nämä välineet ovat kansalaisten keskuudessa suhteellisen harvinaisia ja niiden käyttö ei ole kovin tunnettua. Lisäksi lainsäädännön tavoite on tehdä 17 §:n 5 momentissa tarkoitettujen päätösten tekeminen vaivattomammaksi kuin mitä se on nykyisin, kun päätökseen vaaditaan kaikkien jäsenten omakätinen kirjallinen allekirjoitus. Tällaisen sähköisen allekirjoituksen vaatimus ei välttämättä tekisi päätöksistä muodollisesti yksinkertaisempia kuin nyt.

Lähemmäksi sääntelyn taustalla nähtyjä tavoitteita voitaisiin päästä säätämällä erikseen siitä, että sähköisesti tehdyssä päätöksessä ei tarvitse olla jäsenen sähköistä allekirjoitusta, jos hän on muulla luotettavalla tavalla osoittanut hyväksyvänsä päätöksestä laaditun sähköisen asiakirjan (lihavoitu):

”...Päätös on tehtävä kirjallisesti tai sähköisesti. Päätös on päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se. Jos päätös on tehty sähköisesti, allekirjoituksesta on voimassa, mitä sähköisistä allekirjoituksista erikseen säädetään. Päätöksessä ei kuitenkaan tarvitse olla jäsenen sähköistä allekirjoitusta, jos jäsen on muulla luotettavalla tavalla osoittanut hyväksyvänsä päätöksestä laaditun sähköisen asiakirjan. Päätökseen sovelletaan muuten, mitä yhdistyksen kokouksen pöytäkirjasta säädetään.”

Ongelmaksi tulee luonnollisesti se, että muun muassa yhdistyksen sopijakumppanin tai kolmansien, kuten kirjaamisviranomaisen, saattaa olla hyvin vaikea varmistua siitä, ovatko kaikki jäsenet todella luotettavasti hyväksyneet päätösasiakirjan. Kysymyshän olisi käytännössä siitä, mitä alun perin mietinnössä on tarkoitettukin, eli että päätösasiakirja on hyväksytty jollekin yhdistyksen hallituksen edustajalle, käytännössä puheenjohtajalle, lähetetyllä sähköpostiviestillä. Nyt tästä toiminnosta ei laissa käytettäisi ongelmallista ilmaisua ”päätöksen varmentaminen” vaan paremmin sähköisten tahdonilmaisujen käyttöön sopivaa ilmaisua, eli että sähköisen päätösasiakirjan hyväksyminen ”on osoitettu muulla luotettavalla tavalla”. Todellinen ongelma on kuitenkin se, onko teknisesti sanottu sähköposti tai mieluummin sähköinen viesti luotettava osoitus annetusta hyväksynnästä.

Keskeistä hyväksyntää osoittavan viestin luotettavuudessa on, että sitä voidaan pitää sen lähettäjänä, joka lähettäjäksi väitetään ja että viestin sisältöä ei ole jälkeenkäin voitu, sitä viestistä huomaamatta, muuttaa. Tällöin puhutaan yleisesti viestin tai sähköisen hyväksynnän alkuperäisyydestä (oikeaperäisyydestä) ja eheydestä. Maanmittauslaitos katsoo, että sähköpostiviestejä ei ole yleensä näissä suhteissa voitu pitää kovin luotettavina. Kolmansien on varsin vaikea varmistua tällaisten hyväksyntöjen autenttisuudesta ja eheydestä, varsinkin, kun niissä hyväksyttävän asiakirjan sijasta todennäköisesti viitattaisiin sähköpostin liitteeseen eikä sähköpostin sisällöksi kirjoitettuun päätökseen. Sähköpostien pitkäaikaisesta säilytettävyydestä ei liioin ole lainkaan olemassa takeita.

Kaiken kaikkiaan Maanmittauslaitos pitää tavoiteltua sääntelyä myönteisenä, mutta siihen saattaa liittyä merkittäviä ongelmia oikeusvarmuuden ja selkeyden kannalta. Näin siitä huolimatta, että ongelmallinen ”varmentaminen” termi korvattaisiin säännöksessä muulla ilmaisulla. Sähköisen

päätöksen tekemistä ja päätösasiakirjan sähköistä allekirjoittamista tai muuta hyväksymistapaa tulisi vielä pohtia jatkovalmistelussa tarkemmin.

Hallituksen päätös kokousta pitämättä (ehdotettu 35 §:n 5 momentti)

Yhdistyslain 35 §:ään ehdotetaan uutta 5 momenttia, joka kuuluisi seuraavasti.

”Hallitus voi päättämänsä menettelyn mukaisesti tehdä päätöksiä kokousta pitämättä, jollei säännöissä määrätä toisin. Jos päätös tehdään pitämättä kokousta, päätös on kirjattava, varmennettava ja säilytettävä luotettavasti.”

Säännös on periaatteessa tärkeä myös vaihdannan kannalta, sillä monet omaisuutta koskevat osto- ja myyntipäätökset tehdään de facto (käytännössä) hallituksessa (esim. osakehuoneistot). Hallituksen päätöksentekomenettelyllä ja siitä laadituilla dokumenteilla on näin ollen merkitystä myös sopijakumppaneille ja kolmansille, kuten kirjaamisviranomaiselle.

Mietinnössä esitetään yhdistyslain sääntelyä vastaavasti, että yhdistyksen hallitus voi jo nykyisten säännösten mukaan järjestää kokousmenettelynsä hyvin pitkälti haluamallaan tavalla – yhdistyslaissa ei ole hallituksen kokousmenettelyä erikseen säädetty (ks. esim. s. 50 – 51). Edelleen mietinnössä lausutaan, että koronaepidemian aikana on käynyt ilmi, että hallituksen mahdollisuudesta tehdä päätöksiä ilman kokousta tai esimerkiksi pitää

etäkokouksia on vallinnut epäselvyyttä. Tämän vuoksi 35 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännöstä nyt nimenomaan siitä, että hallitus voi päättää asioista myös ilman kokousta.

Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, onko sanotun lainen lisäys lakiin tarpeen pelkästään sen vuoksi, että jo nyt lain mukaan mahdollisista menettelytavoista ei ole ollut ehkä laajemmin tietoa. Tiedottaminen voisi tapahtua muuta kautta kuin sääntelemällä tiedotettavasta asiasta. Oikeustilahan on ollut kiistatta selvä ja perustunut nimenomaan yhdistyslaissa omaksuttuun tapaan, jossa hallituksen kokousmenettelystä ei säännellä erikseen. Toisaalta lain perusteluista kävisi kuitenkin ilmi, että jo aikaisemmin hallitus

on voinut tehdä päätöksiä ilman kokousta, jolloin e-contrario -päätelmille

(vastakohtaispäätelmille) ja aikaisempien vastaavien päätösten pätemättömyysväitteille ei näyttäisi syntyvän riskiä.

Samalla tulee kuitenkin esiin kysymys, pitäisikö muistakin hallituksen päätöksentekoon liittyvistä menettelytavoista säätää tarkemmin, jos yhdestä tavasta säännellään nimenomaisesti.

Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, miten tulee suhtautua jatkossa hallituksen verkkokokouksiin ja etäosallistumiseen fyysisiin kokouksiin Näitähän on pidetty samalla tavalla de facto mahdollisina niin kuin ilman kokousta tehtäviä päätöksiäkin. Vaikka

niistä ei nyt säädettäisi, ne olisivat ilmeisesti samalla tavalla mahdollisia

kuin ennenkin, ellei yhdistyksen säännöissä muuta määrätä.

Yhdistyksen kokoukselle kuuluva päätös voidaan tehdä kokousta pitämättä, jos jäsenet ovat sanotusta päätöksentekotavasta yksimielisiä. Yhdistyksen hallituksen kokoukselle ei ole ehdotettu vastaavaa vaatimusta. Säännöskohtaisissa perusteluissa kirjoitetaan, että ”kaikille hallituksen jäsenille olisi lähtökohtaisesti varattava mahdollisuus osallistua asian käsittelyyn” (s. 180). Tämä on kuitenkin eri asia kuin kysymyksessä olevaan päätöksentekotapaan kohdistuva yksimielisyysvaatimus. Ehdotetun säännöksen ja sen

perustelujen valossa näyttäisikin siltä, että yksittäisen hallituksen jäsenen suostumusta päätöksen tekemiseen kokousta pitämättä ei vaadittaisi, kunhan hänelle on annettu mahdollisuus esittää kantansa päätettävässä asiassa.

Momentissa todettaisiin: ”Jos päätös tehdään pitämättä kokousta, se on kirjattava, varmennettava ja säilytettävä luotettavasti.” Maanmittauslaitos ehdottaa, että ”jos” lauseen voisi jättää tästä säännöksen toisesta virkkeestä pois (”Päätös on kirjattava...”).

Myös tässä yhteydessä säännöksessä käytetään ilmaisua ”varmentaminen”. Termin ongelmallisuuden osalta Maanmittauslaitos viittaa edellä olevaan.

Siitä ei nyt liioin nimenomaisesti säädettäisi, keiden päätösasiakirja olisi ”varmennettava” eli keiden tulisi merkitä hyväksyntänsä päätösasiakirjaan tai muuten osoitettava hyväksyvänsä sen. Edellyttäisiinkö kaikkien hallitusten jäsenten ilmaisemaa päätöksen hyväksymistä samalla tavalla kuin kaikkien jäsenten ilmaisemaa hyväksymistä kokousta pitämättä tehtyyn yhdistyksen päätökseen.

Toisin kuin ehdotetun 17 §:n 5 momentissa, 35 §:n 5 momentissa ei asiasta mainittaisi. Säännöskohtaisissa perusteluissa lausutaan tosin (s. 180): ”Ehdotetun luotettavan varmentamisen vaatimuksen täyttäisi hallituksen jäsenten allekirjoitusten lisäksi myös muu riittävän luotettava ja pysyvästi säilytettävä sähköinen viesti (esim. vahvistus sähköpostitse).”

Tarkoitus olisi siis perustelujen tasolla ”säättää” kaikkien hallituksen jäsenten hyväksymistahdonilmaisusta. Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, pitäisikö asiasta säättää lain tasolla samoin kuin 17 §:n 5 momentissa. Muutenkin Maanmittauslaitos viittaa edellä tuon lainkohdan osalta lausuttuun muun muassa säännöksessä käytetyistä ilmaisuista ja lisäksi esimerkiksi

sähköpostivahvistusten ongelmallisuudesta (varsinkin sopijakumppaneita ja kolmansia ajatellen). Edelleen Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, riittäisikö, että ilman kokousta tehdyn päätöksen allekirjoittaa hallituksen puheenjohtaja yksin tai esimerkiksi puheenjohtaja yhdessä toisen hallituksen jäsenen kanssa.

14. Muut yhdistyslakiin tai siihen liittyviin suosituksiin (esim. hyvä hallintotapa) tai ohjeisiin liittyvät kommentit

Tässä voit kommentoida yhdistyslakia siltä osin kuin asiaa ei ole käsitelty työryhmän mietinnössä.

15. Uusi toimintaryhmälaki

Työryhmän ehdotuksen mukainen uudessa laissa säänneltävä toimintaryhmä on yhdistystoiminnalle vaihtoehtoinen kansalaistoiminnan organisointimuoto. Toimintaryhmä edistää yhteisen aatteellisen tarkoituksen toteutumista. Tarkoituksena ei voi olla voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen siihen osalliselle.

Toimintaryhmän sisäisissä suhteissa on laaja sopimusvapaus – ei esim. pakollista hallitusta eikä jäsenten kokousta. Toimintaryhmän sisäinen viestintä ja päätöksenteko voidaan toteuttaa siten esim. some-palvelussa.

Toimintaryhmä syntyy rekisteröinnillä (PRH:een toimintaryhmärekisteri). Rekisteröinti on määräaikainen (3 vuotta). Jos rekisteröintiä ei uusita, toimintaryhmä poistetaan rekisteristä.

Rekisteröity toimintaryhmä on oikeushenkilö. Toimintaryhmällä on ainakin yksi edustaja, jolla voi edustaa ryhmää kaikissa toimissa. Toimintaryhmän puolesta toiminut ja tointa koskevaan päätökseen osallistunut ryhmän edustaja ja jäsen vastaavat henkilökohtaisesti, jos velkoja ei saa suoritusta toimintaryhmältä. Ryhmän edustaja ja jäsen voivat milloin tahansa erota.

Toimintaryhmän kevennetty tilinpito (ks. Edellä kysymys 11. pienistä yhdistyksistä), jos tuotot enintään 30 000 €/v eikä muuta säännöissä tai päätetty. Toimintaryhmälakiin lisäksi säännökset oikeuspaikasta, toimintaryhmän edustajan vahingonkorvausvelvollisuudesta, toimintaryhmän purkamisesta, konkurssista, muuttamisesta rekisteröidyksi yhdistykseksi ja rangaistusvastuusta.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Maanmittauslaitos lausuu, että jos tarkoitettua uutta oikeushenkilötyyppiä pidetään tarpeellisena, siihen liittyviä säännöksiä tulisi eräiltä osin harkita vielä tarkemmin. Eriyisen merkityksellistä Maanmittauslaitoksen toimintaympäristön kannalta on se, että kysymys on itsenäiset oikeushenkilöstä, joka voi saada nimiinsä oikeuksia ja velvollisuuksia. Rekisteröidyt toimintaryhmät voivat näin ollen myös omistaa kiinteistöjä ja osakehuoneistoja ja siten olla toimijoina kiinteistöjen ja osakehuoneistojen vaihdannassa. Vaikka toimintaryhmät ovat usein pieniä ja vailla merkittävää

omaisuutta, kokonaan ei voida sulkea pois tätä vaihtoehtoa. Maanmittauslaitos katsoo, että tästä näkökulmasta toimintaryhmiä koskevaa sääntelyä tulisi vielä arvioida tarkemmin.

Toimintaryhmä poistettaisiin sitä koskevasta rekisteristä kolmen vuoden kulutta rekisteröinnistä, jollei toimintaryhmän edustaja ole kuuden kuukauden kuluessa ennen poistamista koskevan määräajan päättymistä ilmoittanut rekisteröinnin jatkamisesta seuraavaksi kolmen vuoden määräajaksi (lain 2 §:n 2 momentti). Maanmittauslaitos pitää määräaika lyhyenä ottaen huomioon, että kysymys voi olla oikeushenkilöstä, jolla on nimissään kiinteistö tai osakehuoneisto. Ennen rekisteristä poistamista tulisi joka tapauksessa tarkastaa lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä ja osakehuoneistorekisteristä,

että toimintaryhmää ei ole kirjattu omistajaksi sanottuihin rekistereihin.

Toimintaryhmää edustaisi ulospäin suhteessa kolmansiin toimintaryhmän edustaja (lain 5 §:n 3 momentti). Tällä ei kuitenkaan olisi varsinaisesti päätösvaltaa toimintaryhmän asioissa. Päätösvaltaa käyttäisivät toimintaryhmän jäsenet kaikki yhdessä (lain 7 §:n 1 momentin 2 kohta). Vähänkin merkittävämpien oikeustoimien osalta sopijakumppanien ja myös kolmansien, kuten kirjaamisviranomaisen, tulisi näin ollen varmistua siitä, että kaikki toimintaryhmän jäsenet ovat olleet päättämässä asiasta.

Sääntelyn avoimuus voi tällöin muodostaa käytännössä hankalia ongelmia.

Eräänä näistä tulee esiin kysymys, mistä sopijakumppanit ja kolmannet tietävät, ketkä ovat toimintaryhmän jäseniä. Toimintaryhmälle ei ole säädetty velvollisuutta pitää jäsenrekisteriä. Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, että toimintaryhmän edustajan tulisi pitää luettelo toimintaryhmän jäsenistä. Luonnollisesti näin muodostuu henkilörekisteri, jonka pitämisessä tulee noudattaa tietosuojalainsäädäntöä.

Ongelmaksi saattaa muodostua myös se, että toimintaryhmän jäsenten

päätöksentekomenettelystä ei ole säännöksiä. Päätökset tehdään yhdessä ja jokaisella on yksi ääni. Päätökseen vaaditaan enemmistö kaikkien jäsenten äänistä (lain 7 §:n 1 momentin 2 kohta). Koska päätöstä ei tehdä erityisessä kokouksessa, jonka menettely olisi nimenomaisesti säädetty, päätökseen luottava sopijakumppani tai kolmas joutuu selvittämään, paitsi jäsenet, myös sen, miten kukin jäsen oli äänestänyt.

Koska ei ole säädetty kokouksesta, ei ole säädetty liioin pöytäkirjasta. Kaikki päätökset ovatkin ”ilman kokousta tehtyjä”. Käytännössä huolelliset sopijakumppanit ja kolmannet joutuvat vaatimaan erillisen päätöksen, jossa on kaikkien toimintaryhmän jäsenten allekirjoitukset. Ongelmaksi voi kuitenkin muodostua se, että mistään ei voida varmistua siitä, ketkä todella ovat toimintaryhmän jäseniä. Esimerkiksi kiinteistöjen kirjaamisen menettelyssä voi syntyä todellisia ongelmia toimintaryhmän myyntipäätöksen laillisuuden tutkimisessa.

Toimintaryhmällä tulee olla säännöt (lain 2 §:n 1 momentti). Sopijakumppaneille ja kolmansille on erityisen tärkeitä tutkia säännöt, kun toimintaryhmän kanssa on tehty oikeustoimia. Säännöt tulevat kuitenkin voimaan heti, kun toimintaryhmä on ne enemmistöpäätöksellä hyväksynyt. Niitä ei tarvitse rekisteröidä, puhumattakaan, että rekisteröinti olisi sääntöjen voimaantulon edellytys.

Sopijakumppanit ja kolmannet eivät siten voi varmistua siitä, että kysymys on nimenomaan voimassa olevista toimintaryhmän

säännöistä.

Maanmittauslaitos esittää harkittavaksi, että ainakin seuraavista seikkojen osalta sääntelyä arvioidaan vielä tarkemmin: 1) toimintaryhmän jäsenistä pidettävä luettelo; 2) toimintaryhmän päätöksentekomenettely; 3) sääntöjen rekisteröinti niiden voimaan tulon edellytyksenä.

Vielä Maanmittauslaitos kiinnittää huomiota siihen, että toimintaryhmällä voi olla omaisuutta, joka ilmenee vasta, kun toimintaryhmä on poistettu sitä koskevasta rekisteristä. Tällöin toimintaryhmään tulee kohdistettavaksi selvitystoimia, vaikka toimintaryhmä sinällään onkin jo purkautunut. Tulisi arvioida tarvetta ottaa näitä tilanteita varten omat säännöksensä toimintaryhmälakiin vastaavaan tapaan kuin yhdistyslaissa on säädetty yhdistyksistä.

16. Mietinnön yleisperusteluiden kommentit

Tässä voit kommentoida työryhmän mietinnön yleisperusteluita

Yleisperustelut sisältävät työryhmän

- selvitykset yhdistyslainsäädännön sisällöstä ja yhdistyskäytännöstä, muusta yhteisölainsäädännöstä vastaavien asioiden osalta ja yhdistystoiminnan sääntelyn ulkomaiden lainsäädännössä,
- arvion nykytilasta ja toimeksiannon mukaiset tavoitteet,
- määrittämät sääntelyvaihtoehdot, arvion vaihtoehdoista ja työryhmän ehdotuksen yleiset perustelut kunkin asian osalta, sekä
- ehdotuksen riippuvuuden muista hankkeista ja suhteen valtion talousarvioesitykseen

-

Muut kommentit

Voitte kirjoittaa muut kommentinne alla olevaan tekstikenttään

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 – työryhmän mietinnöstä.

Viikari Emma

Maanmittauslaitos - Pääjohtaja Arvo Kokkonen ja maanmittausneuvos

Markku Markkula